

**KIVILOO
ARENGUKAVA
2018-2022**

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
KÜLA KIRJELDUS JA TÄNANE OLUKORD	4
1. KÜLA PAIKNEMINE	4
2. AJALUGU	4
3. LOODUSLIKUD OLUD	5
4. MAJANDUSLIKUD OLUD	6
5. INFRASTRUKTUUR	6
6. INIMESED	
6.1. Elanikud	7
6.2. Inimkapital	8
6.3. Elanike koostöö	9
7. KÜLA KÄSITLEVAD ÕIGUSAKTID	9

TULEVIKUPILT 2022

1. Elanikkond ja ühistegevus	10
2. Infrastruktuurid	10
3. Heakord ja keskkond	10
4. Majanduskeskkond	10

ARENGUEELISTUSED JA EESMÄRGID

ELANIKKOND JA ÜHISTEGEVUS.....	10
INFRASTRUKTUUR JA HEAKORD.....	11
MAJANDUS	11

ARENGUKAVA 2012-2017 TÄITMINE.....	12
LÜHIÜLEVAADE TEHTUST JA EDASISTEST PLAANIDEST.....	13

TEGEVUSKAVA 2018 – 2022.....	14
-------------------------------------	-----------

EELARVE AASTATEL 2018, 2019, 2020	15
--	-----------

ARENGUKAVA ELLUVIIMINE, JÄLGIMINE JA KORRIGEERIMINE.....	16
---	-----------

LISAD

- Lisa 1. ARENGUKAVA KOOSTAMISEKS LÄBIVIIDUD KÜSITLUSE KOKKUVÕTE, KÜSITLETUTE HINNANGUD JA OOTUSED PIIRKONNA ARENGULE.
- Lisa 2. KIVILOO KÜLA SWOT analüüs

- Lisa 3. KAART

KIVILOO KÜLA ARENGUKAVA 2018-2022

Käesolev arengukava on Kiviloo külal kolmas ja koostatud aastateks 2018-2022 ning on jätkuks arengukavale 2012-2017. Arengukava on alusdokument külaelu arendamisel. See on kohalike elanike kokkulepe, mis on aluseks tegevuste planeerimisel, finantsiliste vahendite prioriteetide väljatöötamisel ja eesmärkide püstitamisel ning ka nende elluviimisel käsitledes piirkonna probleeme ja nende võimalikke lahendusi. Kiviloo küla arengukava vaadatakse läbi igal aastal.

Esimese arengukava 2005-2012 koostamise protsess algas MTÜ Kiviloo Külakeskus koosolekul 24.03.2005, mil valiti arengukava töörühm. 28. mail toimus rahvakoosolek, kus tutvustati külaelanikele arengukava vajalikkust. Külaharvas kiitis arengukava tege heaks. Suvel, kolme kuu jooksul läbiviidud küsitluses osales 128 inimest, 93 inimest Kiviloolt ja 35 inimest Vana-Kiviloolt. Arengukava kinnitati 27.11.2005

Kiviloo küla teise arengukava 2012-2017 loomist alustas MTÜ Kiviloo Külakeskus juba sügisel 2011. See arengukava hõlmab ainult praegust Kiviloo küla. Arengukava koostamise töögrupp kuulusid Eve-Liis Rimmelgas, Aivo Virma ja Tiina Tinn. Esmalt viidi külaelanike seas läbi küsitlus, et välja selgitada küla praegune olukord ja siin elavate inimeste vajadused, mis oleksid aluseks küla edasise arengu planeerimisel. Küsitluses osalesid inimesed 19 majapidamisest. Arengustrateegiate väljatöötamise käigus korraldati 3 koosolekut ja 5 töörühma koosolekut.

Kiviloo küla kolmanda arengukava 2018-2022 loomist alustas MTÜ Kiviloo Külakeskus sügisel 2017. Arengukava koostamise töögrupp kuulusid Eve-Liis Rimmelgas, Ragnar Virma, Joosep Oskar Sirg ja Ülari Kind. Arengukava kinnitati külakoosolekul 10.märtsil 2018.a.

Arengukava sisaldab ülevaadet küla praegusest olukorrast, lühikest ajaloo käsitlust, tulevikuvisioni, eelmise arengukava tegevuste hindamist, eelisarendatavaid valdkondi, tegevuskava nende saavutamiseks, eelarvet tegevuskava täitmiseks ning arengukava jälgimise ja hindamise korda. Arengukava lisades on küsitluse kokkuvõte, SWOT analüüs ja küla kaart.

Suur tänu kõigile kes aitasid kaasa uute arengueesmärkide ja nende võimalike lahenduste loomisele. Eriline tänu kõigile küla elanikele, kes osalesid küsitlusel ning arutelul ja koosolekutel, mõtlesid kaasa ja pakkusid välja asjalikke ideid külaelu edendamiseks.

KÜLA KIRJELDUS JA TÄNANE OLUKORD

1. KÜLA PAIKNEMINE

Kiviloo küla asub Harju maakonnas Raasiku valla äärealal, Perila- Jäneda maantee ääres Jõelähtme jõe ülemjooksul. Küla on keskmise suurusega hajaküla, mida läbib Raasiku ja Anija valla vaheline piir. Küla keskus jääb vallakeskusest Arukülalt ca 15 km. kaugusele. Lähimad asulad on Anija vallas Alavere (8 km.) ja Kose vallas Kose (20 km.) ning Raasiku vallas Raasiku (15 km.). Lähimad linnad on Anija vallas asuv Kehra (19 km.) ja Tallinn (35 km.). Tallinnaga on olemas bussiühendus kaks korda päevas (va. laupäeva ja pühapäeva hommikuti). Alaveresse pääseb lõunaajal ja õhtul. Kose, Kehra, Raasiku ja Arukülaga bussiühendus puudub.

Kiviloo küla üldpindala on 1597 ha. Metsade all on 780 ha., sellest riigimetsa 380ha., mida haldab RMK. Vana Kiviloo üldpindala on 1200 ha., sellest metsa 800 ha.

Küla keskuseks on Kiviloo mõis ja selle ümber olevad mõisa abihooned, vana koolimaja ning naabruses asuvad elamud. Kiviloo küla naabriteks on Anija vallas paiknev Lükati küla ja Raasiku vallas asuvad Rätla, Perila ja Liivaaugu külad.

2. AJALUGU

Kiviloo ümbrus oli juba muinasaja lõpul asustatud, mida tõendavad kivikalmete olemasolu ja muinasleiud nii lähemast kui ka kaugemast ümbrusest. **Kiviloo küla on esimest korda mainitud 1241.a.** Kiulo nimega. Pole kahtlust, et see paik võis 13. saj. olla suuremalt osalt ülesharimata kivine loopealne, mida hakati tõsisemalt harima alles mõisa tekkimise järel. Kiulos kujunes aja jooksul Tallinna piiskoppide valduste peamõis. Piiskopi valdusi läbis tollel ajal küllaltki suure tähtsusega igivana kaubatee, mis ühendas Tallinnat üle Kiviloo, Voose, Jäneda, Lehtse ja Rakvere Narvaga. Kiviloo juurest hargnes ka tee Paide suunas.

Kiviloo koos ümbruskonnas asuvate valdustega pidi rahuldama Tallinna piiskoppide ja toomhärade vajadusi nii rikkaliku toidulaua kindlustamiseks kui ka võimaldama neile vajalikke sissetulekuid. Nii kujunes Kiviloost kõigepealt nn. lauamõis (Tafelgut), milleks pakkus eeldusi rikkalik maavaldus põldude, heinamaade, metsade ja kalarikaste veekogudega.

Esmakordselt mainitakse Kivilood mõisana 1322.a., Kiveliks kutsutud mõisale andis piiskopiga seotus nime *Fegefeuer* – tõlkes puhastustuli, mis on jäänud püsima nii mõisa kui linnuse saksakeelse nimena. Hiljem jäi Kiviloo piiskopi suveresidentsiks, sest sinne looduslikult küllaltki kaunis koht pakkus selleks eeldusi, asudes peaaegu poolel teel piiskopi teisest linnusest Porkunis, Virumaal. Kiviloole rajatud piiskopilinnust on ürikutes esmamainitud 1474. aastal (nimetatakse Schloss Vegevir).

1558.a. Liivi sõjas ründasid piiskopilinnust vene väed. Linnus vallutati ning põletati maha. Peale Liivi sõda tekkis linnusevaremete asemele eravalduses olev mõis.

1710.a., pärast Põhjasõda järgnes rahvale uus katsumus - katk. 1712.a. oli Kiviloos elanikke 26, katku oli surnud 159 inimest. 1716.a. oli elanikke 33. 1791.a. oli külas 207 inimest. 1833.a. loendati Kiviloo mõisas 320 hinge.

1842. aastal läks mõis von Stackelbergide aadliperekonna omandusse, kelle kätte ta jäi kuni 1919. aasta võõrandamiseni. Kiviloo mõisa jaotamise kava kinnitati Penningi valla nõukogu poolt 10.oktoobril 1923. Mõisa piirkonda kujunenud talude kogumit hakati kutsuma asunduseks. 1939.a. liideti Kiviloo asundus Kiviloo, Kännu, Kaugemäe ja Juurika küladega.

19. sajandil oli mõisas puidust peahoone, mis põles 1905. aastal. Põlemisjärgselt püstitati mõisa ühekorruseline historitsistlik kivist peahoone. Kaasajal on mõis eravalduses. Mõisamaja ümbritseb jõe orienteeritud vabakujunduslik park.

Kiviloo mõisapreili Marie Stackelberg hakanud 19. sajandi esimesel poolel mõnele agaramale mõisalapsele kirjatarkust õpetama. Hiljem aga asutatud tema ettevõtmisel kool praeguse Jäägi talu kohale. Kiviloo kool alustas tööd 1844.a. kusjuures õpilaste arv ei ületanud 10 õpilast. 1868.a. ehitas vald koolitalu maale jõe kaldale uue koolimaja. Uus avaram koolimaja ja tolleaegne paranenud koolikorraldus tingis kiire õpilaste arvu suurenemise kuni 50 õpilaseni.

1929.a. toimus Kiviloo kooli elus taas suur muutus. Kool, mis oli seni töötanud ühes koolitoas, sai omale suurte, avarate akendega kolm klassiruumi. Koolihooneks ehitati ümber endine mõisa meierei ja sepikoda. Endine mõisavalitseja maja, mis oli risti klassiruumide osaga, jäi põhiliselt õpetajate eluhooneks. 1929 aasta 29. septembril toimus uue koolimaja õnnistamine. Selles koolis oli vahepeal 100 õpilast.

1972 aasta kevadel lõpetas viimane lend, kool suleti õpilaste vähesuse tõttu (9 õpilast). Hiljem asus koolimaja ruumides raamatukogu kuni 1. jaanuar 1998.

Paljud tänased Kiviloo küla elanikud, kes on omal ajal selles koolis käinud, peavad oluliseks selle hoone renoveerimist ning tervenisti rahvamajana kasutuselevõtmist. See on väga hea koht külakeskuseks ja seltsitegevuseks.

Külarahval on kasutada kooskäimiseks Kiviloo vana koolimaja, mis on valla poolt kasutamiseks antud MTÜ Kiviloo Külakeskusele. Hoone on vähesel määral kasutuskõlblik, edaspidiseks tegevuseks vajab kapitaalremonti, siiski toimib endises mõisavalitseja majas ja kunagises koolimajas aastast 2007 taas raamatukogu ja tegutseb avalik internetipunkt. Hoonet kasutatakse aktiivselt küla ürituste jaoks. Nüüdseks on renoveeritud PRIA meede 3.2 rahastusel terve hoone katus ja korstnaotsad ning on tehtud fassaadi müüritööd, mis annab hoone kasutamisele lisaväärtust juurde.

3. LOODUSLIKUD OLUD

Küla asub ebatasasel maastikul, jõesäng asub madalamal alal ning kahel pool jõge on kõrgendikud, millest tulenevad ka kohanimed: Munamäe, Kuremäe, Kullamäe, Lillemäe, Kõrtsmägi. Küla läbiv **Jõelähtme jõgi** on puhtaveeline, kalarikas, kuid kohati võssa kasvanud ja läbimatu. Jõe on ehitatud kolm paisu ja jõega ühendatud mõisa pargis asuvad tiigid, mida toidavad suured allikad. Eelmise sajandi 80-ndatel aastatel ehitati Jägala - Pirita kanal, mis varustab Tallinnat puhta joogiveega. Kanal läbib küla nii, et mõned talud jäävad teisele poole kanalit.

Küla asub metsarohkel alal. **Metsade all on** pool kogu küla pindalast. Osa küla metsadest kasvab kuivendatud rabapinnasel, kus on üksikud soosaared nagu Tubatsemägi, Lutssaare mägi ja Netumägi. Kiviloo läheduses asub ka Esku rabasaar.

Küla territooriumil paikneb **Natura 2000** kaitseala. Meie metsades leidub palju looduskaitse all olevaid taimi: soojumikas, kaunis kuldking (rahvapäraselt kuldkäoking) jpt. Kiviloo mõisasse viivad põlispuudega ääristatud alleed ja mõisa territooriumil asub vana mõisapark. Kiviloos on palju rändrahnusid, suuremad neist on „Nõiakivi“ ja „Suurekivi“.

Piirkonna kliima ühtib Eesti jahedamate alade kevad-sügiste temperatuuridega.

Mureks külas on **viimastel aastatel hulgaliselt mahavõetud mets.**

4. MAJANDUSLIKUD OLUD

Külasse on registreeritud 7 ettevõtet, neist 4 tegeleb põllumajandusega, 1 palkmajade ehituse- ja roigasmööbli valmistamisega, 1 teletöoga, 1 raamatupidamisteenuste osutamisega. Oma külas kahjuks enam külakeskuses töökohta pole. Külakeskuses asuv raamatukogu ja internetipunkt suleti Raasiku raamatukogu ja vallavalitsuse nõudmisel 31.detsembril 2015.aastal. Enamus tööealistest käivad tööl Tallinnas ja selle lähiümbruses. Külaelanikke töötab veel Arukülas ja selle ligidal, Kehras, Alaveres, Kaunissaares, Paunkülas ja mujal.

Piirkonna valdavaks põllumajandusliku tootmise vormiks on väiketalundus. Külas on kaks suuremat talu, üks tegeleb teraviljakasvatusega ja teine loomakasvatusega.

Kohapeal pole kauplust, postkontorit, apteeki, sularahaautomaati ega ka muid esmatarbe- ja isikuteenuseid pakkuvaid asutusi. Lähimad kauplused asuvad Alaveres (8 km), Raasikul (15 km) ja Arukülas (17 km). Postkontor on Kosel. Lähimad apteegid asuvad Raasikul, Arukülas, Kehras ja Kosel. Sularahaautomaadi juurde pääseb Arukülas, Raasikul, Kehras, Kosel.

Lasteaias käib meie külast 1 laps, tema käib Anija vallas Alavere lasteaias koolibussiga koos vanemate õdedega.

Enamus Kiviloo lastest õpib Anija vallas asuvas Alavere Põhikoolis. Kaks last õpib Pikavere mõisakoolis. Gümnaasiumi- ja kõrgharidust omandavad noored mujal.

Huvitegevusega on võimalik tegeleda Arukülas, Alaveres ja Kehras. Kiviloo lastel on raske käia huvialaringides, kuna puudub bussiliiklus nii Kehra kui ka Arukülaga.

Külas on olemas külakeskuses kus peetakse koosolekuid ning teisi külarahva kokkusaamisi.

Perearsti juures käimisega on suuri probleeme ühistranspordi puudumise tõttu. Enamuse külaelanike perearst asub Raasikul. Paljud käivad Kehras arstil. Osadel peredest on perearst ka Tallinnas ja Arukülas. Ka vallavalitsusse pääsemine pole lihtne nendele, kellel ei ole autot.

5. INFRASTRUKTUUR

Küla läbib Perila – Jäneda maantee, mis on asfaltkattega ja rahuldavas korras. Aasta 2018 oktoobriks valmib Perila-Jäneda maantee remont. Külasisesed vallateed, taludeni viivad erateed ja RMK-le kuuluvad teed on enamuses kruusakattega. **Teede olukord** on kevadeti ja sügiseti halb, kus pole kruusakatet, muutuvad teed läbimatuks. Ka kruusateedega ei saa rahul olla. Suuremateks probleemideks kruusateedega on nende tolmmine ning kiire lagunemine. Vallavalitsuse poolt on püütud meie kesksemaid teid korrastada, on tagatud lumelükkamine ja teeäärte niitmine, siiski on hõõveldamine ebakvaliteetne ja tee raskesti sõidetav. Probleeme on metsamasinatega, mis teid lõhuvad ning küla sissesõiduteedel kihutajatega, kellest kuival ajal suured tolmutpilved maha jäävad, mis teeäärseid taluüesid reostavad ja elanikke häirivad.

Suuremal osal majapidamistest on olemas **puurkaevud**. Mõned kasutavad ka salvkaevude vett. Vesi on enam vähem kvaliteetne. Probleeme põhjustab siinse piirkonna põhjavee kõrge rauasisaldus ning lubjarikkus.

Postside teenust osutab Omniva Kose Postkontor.

Viitadest on olemas valla poolt ülesseatud viidad mõisa ja linnusevaremete kohta ning eelmise arengukava tulemusena on küla sissesõidu teede äärde ja küla keskele üles seatud viidad, mis

juhatavad külakeskusesse, külaplatsile, Nõiakivi juurde. Küla sissesõidul mööda mõisa alleed on külakaart ning kolmes kohas külas on infotahvlid.

Elektriühenduse tase ei rahulda elanike vajadusi. Liinid ja alajaamad on kohati veel amortiseerunud. Esineb voolukatkestusi, pinge kõigub ja kahjustab majapidamismasinaid. Kõige keerulisem olukord elektrikatkestuse ajal on talumajapidamistes, kus on rohkem loomi, kes vajavad kindlat õhutemperatuuri või kelle joogiveega varustamine on raskendatud.

2010.aastal varustasime elektriga külaplatsi, et võimaldada üritusi läbi viia (valgustus pimedal ajal; tehniliste vahendite, nt. Muusikainstrumntide kasutamine.

Projekti rahastas Kohaliku Omaalgatuse Programm. Vabatahtlikku tööd tegid 12 inimest.

Telefoniside ja internetivõimalus on praeguseks enamusel külaelanikest, kes on seda soovinud. Majapidamistes kus on raadiotelefon või KÕU seade – võrreldes püsiühendusega on see väga aeglane ja ebarahuldav. Püsiühendus on vaid küla keskel Levikom OÜ kaudu. Mobiililevi on külas olemas kuigi võiks parem olla. Metsa sees olevatel taludel on mobiililevi ebarahuldava kvaliteediga, mõnes kohas puudub sootuks.

Jäätmemajandus on reguleeritud valla määrusega ning lepingu sõlmimine jäätmeveoks on kõikidele kohustuslik, enamustel majapidamistest on kehtivad lepingud firmaga AS Eesti Keskkonnateenused. Valla poolt on tagatud klaastaara ja koduelektroonika konteinerid ning nende tühjendus.

6. INIMESED

6.1. Elanikud

Kiviloo küla elanike arv on viimastel aastatel hakanud langema. Raasiku valla 2002.-2005.a. arengukava järgi oli elanikke:

1998	1999	2000	2001
69	68	68	73

2011 aastal on Raasiku valda sissekirjutatud 72 Kiviloo küla elanikku, faktiliselt aga elab pidevalt Kiviloos kohapeal 69 elanikku.

Kiviloo külaelanike sooline ja vanuseline jaotus (seisuga 03. 2012)

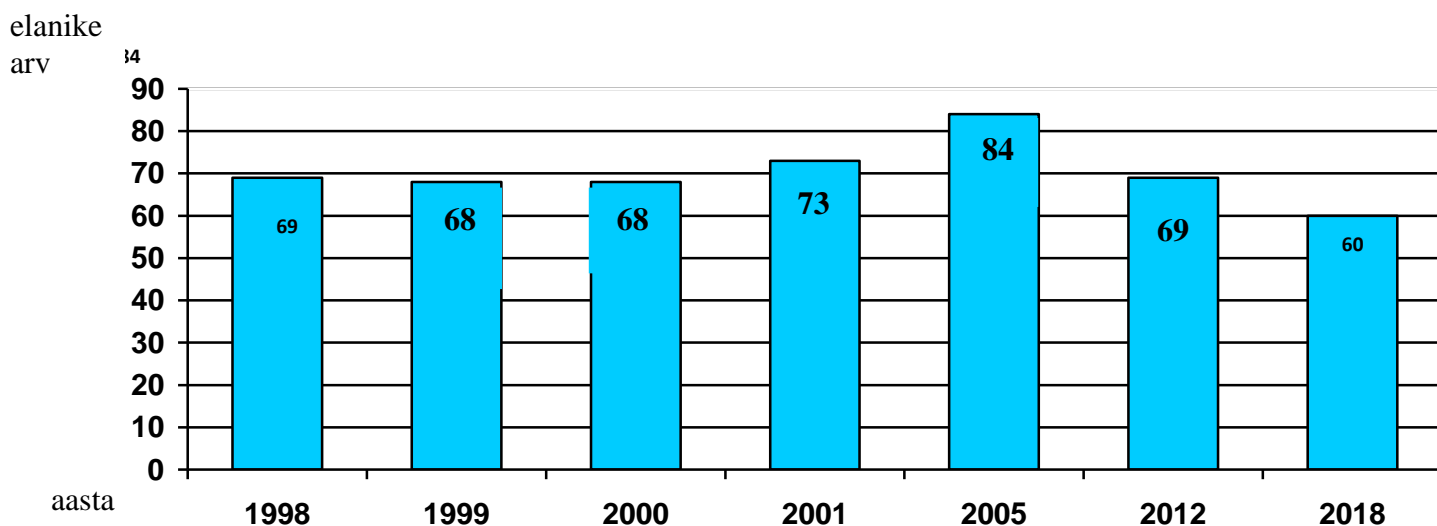
	üldarv	Kiviloo
Eelkooliealised	3	neist mehi 3 naisi 0
Kooliõpilased	13	neist mehi 7 naisi 6
Tööealised	30	neist mehi 17 sh.töötuid 7 naisi 13 sh.töötuid 5
Pensionärid	23	neist mehi 8 naisi 15
Kokku	69	neist mehi 32 naisi 37

Keskmine vanus on 46,7 aastat. Noorim elanik Kiviloo külas oli aastal 2012 4-aastane ja vanim 91-aastane.

2005.a. suvel läbiviidud küsitluse tulemusena selgus, et Kiviloos elab aastaringsest 84 inimest ja keskmine vanus oli 41,5 aastat.

2012.a. uuringu tulemusel selgus, et Kiviloos elab aastaringsest 69 inimest ja keskmine vanus oli 46,7 aastat. Seega on rahvaarv vähenenud ja keskmine vanus tõusnud. Nädalavahetustel ja suveperioodil lisandub veel 5 inimest, kellel paiknevad siin suvekodud. 2012.a. on Kiviloos 23 talu ja üks 12 korteriga elamu. Lisaks 3 suvekoduna kasutatavat majapidamist ning 5 tühjana seisvat talukohta.

2018.a. uuringu tulemusel selgus, et Kiviloos elab aastaringsest 60 inimest, s.h. mehi 24 ja naiseid 36. Rahvaarv väheneb iga aastaga. Nädalavahetustel ja suveperioodil lisandub veel 4 inimest, kellel paiknevad siin suvekodud. 2018.a. on Kiviloos 23 talu ja üks 12 korteriga elamu. Lisaks 3 suvekoduna kasutatavat majapidamist ning 6 tühjana seisvat talukohta. Korterelamusse on elanikke juurde tulnud.

6.2. Inimkapital

Kõrghariduse omandanuid on Kiviloo külas 8. Kesk-eri haridusega elanikke on Kiviloos 13. Keskkooliharidusega on Kiviloos 19 inimest. Ülejäänud elanikkonnast on 10 klassi või alla selle haridusega.

Traditsiooniliselt on Kiviloos tegeldud põllumajandusega. **Tähtsamateks tegevusaladeks on** vilja- ja loomakasvatuse, metsanduse, aianduse ning mesinduse. Tegeletakse aktiivselt ka ehitusega nii kodudes kui elukutsena. Piirkonnas elab matkahuvilisi (loodusrajad, õpperajad), toitlustajaid ja kokandusehuvilisi, poemüüjaid, mööblitöölisi ning hobi-restaauraator, arhitekt, elektrik, raamatupidajaid, õmblejaid ja puidutöö oskajaid, sotsiaaltöötaja ning parameedik-päästja, raadioinsener, kinomehhanik, telerežissöör, raudtöö tundja, jurist, juuksur, ilukirurg, käsitöölisi, kunstiajalooma inimesi, kes tegelevad maalimisega, on valmistatud skulptuure, muusika- ja lauluõpetaja, lasteaednik, meditsiinialaste teadmistega inimesi, esoteerika huviline.

Tänu sellele, et paljud käivad Tallinnas tööl, **on leitud vajadusi ja võimalusi erinevateks koolitusteks ja enesetäiendusteks.** Viimastel aastatel on osaletud metsandus- ja esmaabikursustel, talumeeste kursustel, päästealastel koolitustel, arvutikoolitustel, pedagoogika ja laulukoolitusel, toiduhügieenikoolitusel, pottsepa ja korstnapühkija koolitusel, juustu valmistamise koolitusel,

katlakütja – ja turvatöötaja koolitusel, keskastme juhi -ja keskkonnakoolitusel, projektide kirjutamise – ja sotsiaalkoolitusel, töökaitse koolitusel, kanga kudumise koolitustel.

6.3. Elanike koostöö.

Küla seltsielu eest on hoolitsenud MTÜ Kiviloo Külakeskus, mille koosseisu kuulub hetkel 16 inimest. Nende eestvedamisel on korraldatud ühiseid üritusi. Traditsioonilised on aastavahetuse peod, vastlapäeva pidamine, kevadlaat, jaanipäeva tähistamine, Mihklilaat ja lõikuspidu. Igale üritusele on eelnenud ka ühine tööpäev, kus on toimunud peopaiga korrastamine ja kaunistamine. 2018.aastaks planeeritud ürituste kava on järgmine: 1. Aastavahetuse pidu

2. Vastlapäev
3. Kevadlaat
4. Jaanipäev
5. Mihklilaat
6. Lõikuspidu
7. Jõulupidu

Kiviloo külal on olnud läbi aegade külavanem. Alates aastast 2016 on selleks Ülari Kind.

7. KÜLA KÄSITLEVAD ÕIGUSAKTID

Raasiku valla üldplaneeringu järgi on - Kiviloo **säilinud traditsiooniline külamaastik**, mis hõlmab Kiviloo kogu külasüdame ja mõisapargi, kus asuvad ka piiskopilinnuse varemed, on väärtuslik traditsiooniline maastik – ajastumaastik. Mõisaümbrus on detailplaneeringu kohustusega ala, mõisapark on looduskaitseala. Külas asub Looduskaitsealade alusel kaitstav üksikobjekt "Nõiakivi".

Küla läbival Jõelähtme jõel on kaldapiiranguvöönd 100m., ehituskeeluvöönd 50 m., veekaitsevöönd 10 m. Kiviloos asub hoiuala Natura 2000 - Kiviloo Kulliniidu soo. Hoiuala on elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mis moodustatud loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku soodsa seisundi tagamiseks. Seisundi säilimise tagamiseks hinnatakse kavandatavate tegevuste mõju ja keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused.

Vallale kuuluv Kiviloo endine koolimaja on antud kasutamiseks MTÜ Kiviloo Külakeskusele. Leping 8-11/1/2005.

Kiviloos asub suur hulk muinsuskaitse all olevaid mälestisi:

Kiviloo linnuse varemed vallikraaviga, 15.-16. saj.

Kiviloo mõisa peahoone, 20. saj.

Kiviloo mõisa park 19.-20. saj.

Kiviloo mõisa valitsejamaja 20. saj.

Kiviloo mõisa ait 19.-20. saj.

Kalmistu „Rebastalu mägi“

Kalmistu „Liitsari mägi“

Kivikalme „Kabeli kink“

Ohvrikivi „Vananaiste nutukivi“

Ohvrikivi „Arstikivi“

Pelgupaik „Tubatsemägi“

Lisaks 7 väiksemat kivikalmet ja 4 kultusekivi.

1941.a. Kiviloo lahingu mälestusmärk Perila külas.

TULEVIKUPILT 2022

1. Elanikkond ja ühistegevus

Kiviloo küla on meeldiv ja turvaline elukeskkond, siin on sõbralik, ühtehoidev ja teotaheline elanikkond. Küla on säilinud maakohana, siin on hajaasustus, tühjad talukohad on leidnud elanikud. Elanike arv on kasvanud. Inimestel on kindlustunne tuleviku suhtes. Käiakse koos, suheldakse, tehakse koos tööd ning tähistatakse traditsioonilisi tähtpäevi. Küla esindus lööb aktiivselt kaasa valla päevadel, naaberkülade üritustel, mittetulundusühingute liikumistes jm. Kaasatud on lapsed ja noored. Vallavalitsus toetab nii moraalselt kui materiaalselt.

Kiviloo koolimajast on saanud külakeskus, kus toimivad erinevad huviringid, on korrapäraselt vastuvõtt sotsiaaltöötajal ja perearstil, korraldatakse erinevaid üritusi, teabepäevi, kursusi, veedetakse vaba aega, on aegajalt võimalik kasutada juuksuri teenust. Külaplats on arenenud korralikuks kooskäimise kohaks, kuhu lisaks lõkkeasemele ja istumiskohtadele on ehitatud ka külakiik ja tantsulava. On tagatud kvaliteetse ja täisväärtusliku elukeskkonna säilimine.

2. Infrastruktuurid

Infrastruktuur on kvaliteetne ja toimiv

On ehitatud juurdepääsuteed kõikide elamute juurde. Olemasolevad külateed on korralikult hooldatud. Ühistranspordiliiklus Tallinnaga on tihedam ning bussidega saab liigelda ka vallasiseselt. Elektrisüsteemid ja telefoniside funktsioneerivad laitmatult. Külas on kvaliteetne interneti püsiühendus.

3. Heakord ja keskkond

Valitseb üldine heakord

Majapidamistes on hooned terved ja korras, hoolitsetud välimusega, maastikud on avatud, niidetud, hooldatud. Põllumehed, kes harivad põlde, hoolitsevad ka põlluservade niitmise eest. Kontrolli alla on saadud karuputke vohamine.

4. Majanduskeskkond

Toimib külakeskus ja leidub töökohti

Külakeskuses on kaks töökohta. Mõningaid töökohti pakuvad kohalikud ettevõtjad. Põllumehed toodavad ka oma küla tarbeks. Iga-aastaselt toimuvad laadad omakasvatatud saaduste müügiks. Huvilistele on tagatud ligipääs ajalooliste objektide ning vaatamisväärsuste juurde, on pakkuda ajalooinformatsiooni.

ARENQUEELISTUSED JA EESMÄRGID

Kiviloo küla püsijäämiseks ja sihikindla arendamise tagamiseks tuleb silmas pidada järgmisi valdkondi:

ELANIKKOND JA ÜHISTEGEVUS

Põhjendus: Kogu küla elanikke haarav ühistegevus on külaelu alus, mis tugevdab ja arendab külakogukonda. Tiheneb külaelanike omavaheline suhtlemine ja ühtekuuluvustunne.

Eesmärgid: 1. Külaelanikkonna omaalgatuse ning arendustegevuse suurendamine ja aktiveerimine

2.Koostöö ja uute suhete loomine erinevate huvigruppide ja seltsidega.

Tulemused: On välja kujunenud ühtne ja tugev külakogukond. Inimeste mõttelaadis ja suhtumises on toimunud muutused, inimesed on aktiivsemad. Küla sotsiaalne infrastruktuur on oluliselt paranenud, külaelanike ühiseks tegevuseks mõeldud külakeskus on renoveerimisel. Suviseks kooskäimiseks on rajatud korralik külaplats. Tihe koostöö kohaliku omavalitsusega. Kiviloo küla on elukohana, vabaaja veetmise, suhtlemise, töötamise, eneseteostuse ja puhkamise kohana muutunud paremaks.

Tegevused: - küla elanike suhtlemise elavdamine
- huvitegevuse korraldamine
- kultuuriürituste korraldamine, rahvakalendripäevade tähistamine
- külaplatsi täiendamine
- kohaliku elu arengu järjepidev talletamine (külakroonika)
- väljakujunenud kültraditsioonide elus hoidmine
- kohtumised ja läbirääkimised kohaliku omavalitsusega
- küla esindatakse erinevatel üritustel (vallapäevadel)
- uue arengukava koostamine
- vana koolimaja-külakeskuse remontimine

INFRASTRUKTUUR JA HEAKORD

Põhjendus: Arendades infrastruktuuri ja väärtustades heakorda säilib puhas elukeskkond ka järgnevatele põlvkondadele, inimesed väärtustavad, oskavad ja tahavad kaitsta meid ümbritsevat keskkonda.

Eesmärgid: 1.Keskkonnahoidliku ja kultuuri hindava elustiili väärtustamine külaelanike seas.
2.Küla infrastruktuuride arendamine.

Tulemused: Külaelanike keskkonnaalane teadlikkus on kasvanud. Haljasalad ja vabaõhuürituste läbiviimise kohad on hooldatud, toimib prügimajandus ja talgutraditsioon. Külas on interneti püsiühendus. Paranenud on energia, side ja teede kvaliteet. Kaasaegne teedevõrk ja hea transpordikorraldus tagavad inimestele vallasisesse liikumise ja normaalse ühenduse suuremate keskustega. On tagatud infolevik külas. Inimesed on rahul heakorrasstatud ja turvalise elukeskkonnaga.

Tegevused: - küla kodulehekülje rajamine
- paar korda aastas küla koristamise talgute organiseerimine (sh võsalõikus,niitmistööd, karuputke hävitamine). S.h. pidev muru niitmine suviti külaplatsil, külakeskuse ümber ja allee ääres.
- maaomanike poolt oma maade, põldude ja rohumaade, ka põlluservade korrashoid

MAJANDUS

Põhjendus: Külal on eeldusi turismi arendamiseks. Puhas loodus võimaldab tervislikult elada ja puhata. Külal on mitmekesine ajalooline taust. Külas on mitmeid rändrahned, kivilalmeid, linnuse varemed (Vähkvere loss), mõis, sobivaid paiku matkaradadeks, käänuline Jõelähtme jõgi. On võimalik olemasolevat inim- ja loodusressurssi kasutada säästlik ettevõtluse areng, mis annab kohalikele elanikele töökohti, vähendab tööpuudust, tõstes inimeste sissetulekute taset.

Eesmärgid: 1. Ühisettevõtmete tekke soodustamine
2. Külalistele vaatamisväärsuste pakkumine, muinsus- ja looduskaitse all olevate ning teiste tähtsate objektide säilitamine, korrastamine ja arendamine.

Tulemused: Külas on töökohti. Iga-aastaselt toimuvad laadad. Korrastatud ja kaardistatud on loodusobjektid ja teised huviväärsused. On viitadega märgistatud küla ja selle ümbruse tähtsad objektid. Turismi areng on loonud võimalusi kohalikele teenusepakujatele oma ettevõtluse alustamiseks.

Tegevused: - küla ajalooinformatsiooni kogumine
- piirkonna tutvustamine voldikutega ja internetis
- koostöö muinsuskaitsega ajalooliste objektide uurimisel ja korrastamisel
- paigaldada küla märkimisväärsete objektide viidad

ARENGUKAVA 2012 – 2017 TÄITMINE

Tegevus/projekt	Aeg	Täitmine	Finantseerimisallikas
Ürituste korraldamine	pidev	pidev	Raasiku vald Omafinantseering Sponsorid Projektid
Külakeskuse hoone renoveerimine	pidev	pidev	Omafinantseering Raasiku vald Muinsuskaitse Raasiku vald
Külaplatsi arendamine	pidev	pidev	Projektid Omafinantseering Omafinantseering
Külakiik ja lõkkeplats	2012-2013	2013	Projektid
Küla päeva korraldamine	2014	2016	Omafinantseering Raasiku vald Projektid
Karuputke niitmine, mürgitamine	pidev	pidev	Raasiku vald
Küla ajaloo uurimine ja teabe kogumine, külakroonika	pidev	pidev	Projektid Omafinantseering
Väärtuslike maastike, loodus- ja ajalooliste objektide märgistamine ja hooldamine	2016	Jääb uude arengukavasse	Raasiku vald Muinsuskaitse Projektid
Naabrivalve	2013	Jääb uude arengukavasse	Omafinantseering

Arengukava koostamine	2017	2018	Kohaliku Omaalgatuse Programm Omafinantseering
Külaviitade hooldus	pidev	pidev	Omafinantseering

LÜHIÜLEVAADE AASTATEL 2012-2017 TEHTUST JA EDASISTEST PLAANIDEST

MTÜ Kiviloo Külakeskuse kaasabil on järgitud arengukava ja korraldatud Kiviloo küla elu. Külaelanikele on korraldatud mitmeid koosolekuid, talguid, kultuurilisi ja spordiüritusi. Valla ja erinevate projektide kaasabil oleme korrastanud endist Kiviloo koolimaja ja selle ümbrust. Kiviloo koolimajast on saanud toimiv külakeskus.

Oleme korraldanud mitmeid erinevaid traditsioonilisi meelelahutuslikke üritusi nagu jaanipäevad, jõulupeod, aastavahetused, vastlapäevad ja küla laadad. Pimedatel sügise ja talveõhtutel toimuvad korra kuus kinoõhtud. Kohaliku Omaalgatus Programmi kaasabil sai 2005 valmis Kiviloo küla esimene arengukava, praegune arengukava on juba kolmas. Oleme aktiivselt kirjutanud projekte. KOP projekte on kokku kirjutatud 16 ja ka kõik need projektid on rahastatud. Nende projektidega oleme saanud Kiviloo külasse teeviidad ja külakaardi; külakiige; lipumasti; küla tutvustava voldiku; helitehnika, diktofoni ja videokaamera külakroonika talletamiseks; külakeskusesse internetitoa ja püsiühenduse ning vajamineva arvutipargi; korraliku külaplatsi kus on lava ning palliplatsid, turnimisrada ja elektriühendus, korralik välikäimla; tehnika külaplatsi, alleede ja külakeskuse ümbruse hooldamiseks (trimmer/võsalõikaja, saag, murutraktor jne.); 2 suurt telki ja 10 komplekti pinke-laudu ürituste korraldamiseks; küla kodulehekülj jne.jne. Sotsiaalministeeriumi projekti kaudu sai raamatukogu tupp hangitud spetsiaalsed riulid ja lisaks veel üks arvutikomplekt. Raamatukogu ja internetituba töötas 8 aastat kuni Raasiku raamatukogu ja vallavalitsuse nõudmisel tegevus lõpetati vähese raamatute laenutamise tõttu.

Kiviloo koolimaja ehk külakeskuse renoveerimine: on lõpetatud esimene etapp PRIA meede 3.2 kaasabil. Selle projektiga sai korda terve külakeskuse katus ja müüriosa. 2-kordse maja katus lammutati ja ehitati täielikult uus, 1-kordse osa katus renoveeriti. Samuti taastati 2-kordse osa korstnaotsad ja tehti müüritööd terve hoone ulatuses. Tehtud tööd aitavad hoonet säilitada. Eesmärgiks on hoonet kasutada külakeskusena. Kaugemas tulevikus ehk saada tööle rahvamajana kus oleks ka mõned töökohad kohalikele elanikele. Hoones oleksid laste mängutuba ja mitmete huvialaringide ruumid lisaks internetitoale ja raamatukogule ning muuseumitoale. Samuti saaliosa, mida saaks mitmeti ära kasutada – teatri- ja kinosaaliks ning seminarisaaliks. Hoone on turismi- ning muinsuskaitseobjekt, mida kasutades on võimalik hoone majandamine.

Külaplatsi ja turnimisrada täiendatakse pidevalt. Aastal 2016 korraldati suur külapäev, mis läks väga hästi korda ning kus oli väga palju külastajaid. Jooksvalt hooldatakse küla teede ääri ja külaviitasid. Pidevalt talletatakse külakroonikat. Plaanis on paigaldada bussiootepaviljon ning tähistada väärtuslikud maastiku, loodus- ja ajaloolised objektid. Samuti on plaan ühineda Naabrivalvega.

TEGEVUSKAVA AASTATEL 2018 - 2022

Tegevus/projekt	Aeg	Vastutaja/ partnerid	Finantseerimis- allikas
Ürituste korraldamine	pidev	MTÜ Külaelanikud	Raasiku vald Omafinantseering Sponsorid
Külakeskuse korrashoid ja renoveerimine	pidev	MTÜ Raasiku vald	Projektid Raasiku vald Muinsuskaitse Sponsorid
Külaplatsi arendamine	pidev	MTÜ Raasiku vald Külaelanikud	Raasiku vald Projektid Omafinantseering
Lökkeplats	2018	MTÜ Külaelanikud	Projektid Omafinantseering
Teede hooldajate ja omanike teavitamine külateede olukorrast, kokkulepete saavutamine vallaga	pidev	Ülari Kind MTÜ Külaelanikud	Omafinantseering Raasiku vald Projektid
Küla ajaloo uurimine ja teabe kogumine, külakroonika	pidev	Eve-Liis Rimmelgas Aivo Virma MTÜ Külaelanikud	Projektid Omafinantseering
Väärtuslike maastike, loodus- ja ajalooliste objektide märgistamine	2019	MTÜ Külaelanikud Raasiku vald Muinsuskaitse	Raasiku vald Muinsuskaitse Projektid
Naabrivalve	2020	MTÜ Naabrivalve Raasiku vald	Omafinantseering
Külaviitade hooldus	pidev	MTÜ Külaelanikud	Projektid Omafinantseering
Bussioote paviljon	2020	MTÜ Külaelanikud	Projektid Omafinantseering
Arengukava koostamine	2022	MTÜ Külaelanikud	Projektid Omafinantseering

EELARVE AASTATEL 2018-2022

Tegevus, investeeringuobjekt	2018 Summa EUR		2019 Summa EUR		2020 Summa EUR		Vastutaja/ partnerid	Finantseerimis- allikas
	Raha- line	Mitte- rahaline	Raha- line	Mitte- rahaline	Raha- line	Mitte- rahaline		
Aastavahetuse pidu	100	50	100	50	100	50	MTÜ	Raasiku vald
Vastlapäev	100	50	100	50	100	50		Omafinantseering
Kevadlaad	50	20	50	20	50	20		Projektid
Jaanipäev	600	100	600	100	600	100		Sponsorid
Mihklilaad	50	20	50	20	50	20		
Lõikuspidu	50	10	50	10	50	10		
Jõulupidu	30	10	30	10	30	10		
Külakeskuse korrashoid	300	100	300	100	300	100	MTÜ Raasiku vald Muinsus- kaitseamet	Projektid Raasiku vald Sponsorid
Külaplatsi arendamine	100	100	100	100	100	100	MTÜ Raasiku vald Külaelanikud	Raasiku vald Projektid Omafinantseering
Lõkkeplats	100	50	-	-	-	-	MTÜ Külaelanikud	Projektid Omafinantseering
Teede hooldajate ja omanike teavitamine küladeede olukorrast, kokkulepete saavutamine vallaga	50	10	50	10	50	10	MTÜ Külaelanikud	Omafinantseering Raasiku vald Projektid
Küla ajaloo uurimine ja teabe kogumine, külakroonika	60	10	60	10	60	10	MTÜ Külaelanikud Raasiku vald	Raasiku vald Omafinantseering
Väärtuslike maastike, loodus- ja ajalooliste objektide märgistamine	-	-	600	200	-	-	MTÜ Külaelanikud	Projektid Omafinantseering
Külaviitade hooldus	30	50	10	50	30	50	MTÜ	Projektid Omafinantseering
Naabrivalve	-	-	-	-	150	50	MTÜ Naabrivalve Raasiku vald	Omafinantseering
Bussioote paviljon	-	-	-	-	1700	500	MTÜ Külaelanikud	Projektid Omafinantseering
2018-2020 KOKKU:								9 480 EUR
2018-2022 KOKKU:								13 580 EUR

ARENGUKAVA ELLUVIIMINE, JÄLGIMINE JA KORRIGEERIMINE

Arengukava viiakse ellu külaelanike poolt aktiivgrupi koordineerimisel. Selle täitmist jälgib küla aktiiv eesotsas MTÜ Kiviloo Külakeskus juhatusega. Küla arengukava vaadatakse üle igal aastal küla üldkoosolekul. Arengukavasse viiakse sisse parandused ja täiendused vastavalt vajadusele. Saavutuste hindamiseks korraldatakse enne arengukava uuesti läbi vaatamist küsitlus külaelanike seas, saamaks teada inimeste rahulolu saavutatu kohta. Arengukava on tõhus juhul, kui on tagatud selles planeeritavate tegevuste elluviimine vastavalt püstitatud eesmärkidele.

Järgmist arengukava tuleb pidevalt ettevalmistada käesoleva kava täitmise ajal.

ARENKUKAVA KOOSTAMISEKS LÄBIVIIDUD KÜSITLUSE KOKKUVÕTE, KÜSITLETUTE HINNANGUD JA OOTUSED PIIRKONNA ARENGULE.

Millega olete külas rahul?

Väga hea, et külas toimub palju erinevaid üritusi. Käib autokauplus, saab tellida kaupu. Omaette elamine, privaatsus, turvatunne. Reede hommikuti saab valla bussiga Kosele ja tagasi. Kena loodus, vaikne, ilus mets, rahulik keskkond elamiseks.

Millega ei ole külas rahul?

Vanadel inimestel on Kehrasse ja Raasikule arsti juurde ja vallavalitsusse Arukülla pääsemine võimatu, puudub transport. Sotsiaaltöötaja käib harva, ehkki külas elab palju pensionäre. Samuti on liiga kaugele kolinud postkontor, läheduses puudub kauplus. Külakeskus olev raamatukogu on suletud.

Hea, et läheduses on Kehra ja Kose, seal on ka pangautomaat, aga puudub transport. Bussiühendus puudulik. Nädalavahetusel bussiühendus peaaegu olematu.

Teede olukord halb, tolmutorjet ei tehta. Mõnedel majapidamistel tee küla keskusesse praktiliselt puudub. Inimesed passiivsed.

Teeääred on võsastunud, teeäärte niitmine ebarahuldav. Kassid paljunevad, koerad jooksevad külavahel ringi. Maaomanikud peaksid hoolitsema põlluümbruse eest. Põllumehed mürgitavad liiga palju. Palju kihutajaid külateedel.

Millisena soovite näha Kiviloo küla tulevikus?

Et maakoht jääks maakohaks. Püsiks hajaasustus, ei oleks rida- ega korterelamuid, igale talule ikka min 2 ha maad. Kindlasti peab töötama külakeskuses raamatukogu ja internetipunkt. Rohkem noori. Et kõikides majades oleks elu. Võiks töötada kool ja kauplus, med.punkt, baar/kohvik - õhtune kokkusaamiskoht. Oleks hea kohalik pood. Vahel võiks käia tööstuskaupade kauplusauto, puhtana- mõisaümbrus puhtaks. Iga hoone peremees hoolitseks oma hoone eest.

Teed korda, Teeääred võsast puhtaks. Oleks transport parem.

Millisena soovite näha tulevikus renoveeritavat külakeskust? Millistest tegevustest, üritustest või võimalustest tunnete külas puudust?

Külakeskus võiks toimida rahvamajana, avatud iga päev. Külakeskuses võiks olla jälle raamatukogu, postkontor, samuti pood. Puudu on isetegevus, käsitööring. Kino võiks olla tihemini, samuti võiks külas käia teatrietendusi. Näitering, lastering, käsitööring, kunstiringid, tantsuring, lauluring, kokandusring, korona, lauatenis, maadlus, kangastelgedel kudumine, klaveritunnid, laulukoor, teeõhtuid, võimalus musitseerida.

Kas olete huvitatud naabrivalvest külas? Jaatavalt vastas 90% küsitletutest

KIVILOO KÜLA SWOT analüüs

TUGEVUSED

- Edasiarenenud küla liikumine ja inimeste huvi selle vastu.
- Suhteliselt haritud ja andekas elanikkond.
- On olemas külakeskuse ruumid
- Olemas on aktiivgrupp, eestvedajad, külavanem on seotud MTÜ-ga.
- Külas on inimesi, kes võiksid juhendada huviringe.
- Eraldatus naabritest.
- Asukoht – ajalooline, Kiviloo linnus ja kivikalmed.
- Toimuvad üritused
- Koostöö omavalitsusega.

OHUD

- Omavalitsuse vähene abi ja huvipuudumine, areng peatub.
- Metsade lageraie – looduskeskkonna rikkumine.
- Põllumajanduse kadumine, mürgitamine
- Ebastabiilne elekter, madal voolutugevus.
- Eluliselt vajalikud teenused raskesti kättesaadavad nagu esmaabi, postiteenus
- Kinnisvara müük kinnisvara arendajatele.
- Halb bussiliiklus
- Puudulik sotsiaalabi.
- Ääremaa staatuse süvenemine.

NÕRKUSED

- Vähe elanikke, vähe lapsi ja noori.
- Rahaliste vahendite puudumine
- Puudub huvitegevus lastele, noortele ja täiskasvanutele.
- Osa elanikkonna passiivsus, ükskõiksus.
- Kehv internetiühendus
- Teede olukord.
- Inimestel puudub ligipääs küla vaatamisväärsuste juurde
- Vähene teave küla ajaloost.
- Esindaja puudumine Raasiku valla volikogus

VÕIMALUSED

- Linna lähedus.
- Õppimisvõimalused, töökohad Tallinnas.
- Inimeste huvi ajalooliste objektide vastu.
- Vallapoolne materiaalne toetus.
- Materiaalne toetus erinevatest fondidest.

Lisa 3

